

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU35

Barn som bevittnar brott

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att införa det nya gradindelade brottet barnfridsbrott i brottsbalken. Förslaget innebär att det blir straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation. Straffet föreslås vara fängelse i högst två år. Är brottet grovt döms för grovt barnfridsbrott till fängelse i lägst nio månader och högst fyra år. Det föreslås även en särskild straffskala för ringa brott. Vidare föreslås att rätten till särskild brottsskadeersättning för barn som bevittnar brott ersätts med en rätt till skadestånd. För att stärka barnens ställning generellt utvidgas även uppdraget för den som är särskild företrädare för ett barn enligt lagen om särskild företrädare för barn.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Utskottet föreslår även ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Enligt utskottet bör straffskalan för brottet barnfridsbrott höjas. I en reservation (S, V, L, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra något sådant tillkännagivande.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns totalt sex reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:170 Barn som bevittnar brott.

Tio yrkanden i följdmotioner.

Fyra yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Barn som bevittnar brott	6
Reservationer	15
1. Brottskadeersättning till barn som bevittnar brott, punkt 2 (SD)	15
2. Avgränsningen av straffansvaret, punkt 3 (V)	15
3. Avgränsningen av straffansvaret, punkt 3 (KD)	16
4. Höjd straffskala, punkt 4 (S, V, L, MP)	17
5. Den särskilda företrädarens ansvar, punkt 5 (M, KD)	17
6. Barnombud, punkt 7 (M, C, V, KD)	18
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Propositionen	19
Följdmotionerna	19
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	20
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Barn som bevittnar brott

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:170 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna

2020/21:585 av Sofia Nilsson (C),

2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 17,

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 11 och

2020/21:3480 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 25.

2. Brottskadeersättning till barn som bevittnar brott

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottskadelagen (2014:332).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:170 punkt 3 och avslår motion

2020/21:3990 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (SD)

3. Avgränsningen av straffansvaret

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3986 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1 och

2020/21:3993 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (KD)

4. Höjd straffskala

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om höjd straffskala för barnfridsbrott och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3993 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 4 (S, V, L, MP)

5. Den särskilda företrädarens ansvar

Riksdagen avslår motion

2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 5 (M, KD)

6. Substitution av den särskilda företrädaren

Riksdagen avslår motion

2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3.

7. **Barnombud**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3986 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2 och

2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 6 (M, C, V, KD)

Stockholm den 20 maj 2021

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Bo Broman (SD), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2020/21:170 Barn som bevittnar brott. I propositionen föreslås att det införs ett nytt gradindelad brott, barnfridsbrott, som innebär att det blir straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation. Vidare föreslås att rätten till särskild brottsskadeersättning för barn som bevittnar brott ersätts med en rätt till skadestånd. För att stärka barnens ställning generellt utvidgas även uppdraget för den som är särskild företrädare för ett barn enligt lagen om särskild företrädare för barn.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Fyra motioner har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar utskottet även fyra motioner från allmänna motionstiden 2020/21. Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Barn som bevittnar brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i brottsbalken, lagen om särskild företrädare för barn och brottskadelagen. Syftet med ändringarna är att stärka det straffrättsliga skyddet för barn som lever i hem där det förekommer olika former av våld.

Riksdagen gör vidare ett tillkännagivande till regeringen om att straffskalan för barnfridsbrott bör höjas.

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om att bl.a. utvidga avgränsningen av straffansvaret, utvärdera tillämpningen av brottskadeersättning till barn som bevittnar brott, i lagtext förtydliga den särskilda företrädarens ansvar och utreda en ny form av barnombud.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (V), 3 (KD), 4 (S, V, L, MP), 5 (M, KD) och 6 (M, C, V, KD).

Propositionen

Behovet av en särskild straffbestämmelse

Att som barn utsättas för att bevittna våld kan enligt forskning som regeringen hänvisar till få förödande konsekvenser för barnet. Det finns dock ingen befintlig straffbestämmelse som uttryckligen tar sikte på barn som bevittnar brott. Ett barn som bevittnar brott får i de flesta fall inte ställning som målsägande. Det medför i sin tur att barnet varken har rätt till en särskild företrädare för barn eller ett målsägandebiträde. Eftersom en vårdnadshavare kan hindra ett barn från att höras under förundersökningen eller i rättegången innebär det att barnet får små möjligheter att komma till tals. Detta är enligt regeringen inte förenligt med barnkonventionen som slår fast att barn ska skyddas från alla former av fysiskt och psykiskt våld och att barn ska beredas möjlighet att höras. En kriminalisering kan också enligt regeringen få en normerande verkan.

Mot den bakgrunden gör regeringen bedömningen att det finns ett behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott. Regeringen föreslår därför att det bör införas ett nytt brott som straffbelägger att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar i nära relation.

Utformningen av straffbestämmelsen

Regeringen föreslår att den nya straffbestämmelsen ska införas i 4 kap. brottsbalken. Straffansvaret ska omfatta att utsätta ett barn för att bevittna vissa

utpekade brott i 3, 4, 6 och 12 kap. brottsbalken. En förutsättning för straffansvar ska enligt förslaget vara att barnet är närstående eller tidigare närstående till gärningspersonen och den som utsätts för det bevittnade brottet.

När det gäller definitionen av begreppet närstående anser regeringen att viss ledning bör hämtas från hur närstående förstås i straffbestämmelsen om grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning, men att bedömningen måste göras utifrån barnets perspektiv. I bedömningen får hänsyn tas till vad barnet har för relation till personen, om personen kan anses utgöra en omsorgsperson för barnet eller om han eller hon är någon annan som barnet i vardagen har en stark känslomässig anknytning till.

Regeringen föreslår att endast bevitnande av brott, och inte andra upplevelser av brottet, ska omfattas av straffbestämmelsen. Uttrycket bevitna ska förstås så att barnet har sett eller hört den brottsliga gärningen begås. Barnet behöver dock inte ha bevitnat hela händelseförloppet eller ha befunnit sig på den plats där grundbrottet utspelade sig. Det ska inte heller vara en förutsättning att barnet har förmåga att ge uttryck för sina upplevelser. Regeringen framhåller att det ställs höga krav på att en straffbestämmelse på ett tydligt sätt avgränsar det straffbara beteendet och att det skulle vara för långtgående att låta alla former av upplevelser av brottets konsekvenser omfattas av straffbestämmelsen. Mot den bakgrunden anser regeringen inte att bestämmelsen ska utsträckas till att omfatta risken för bevitnande, att ett barn endast sett följderna av en gärning eller att ett barn upplevt att våldsamheter är på gång.

När det gäller vilka brottsliga gärningar som det bör vara straffbart att utsätta ett barn för att bevitna föreslår regeringen att endast uppsåtliga brott ska omfattas. Uppsåtet måste täcka såväl grundbrottet som att det funnits ett barn som bevitnat gärningen. Likgiltighetsuppsåt är tillräckligt.

Vidare anser regeringen att en lämplig utgångspunkt är de brott som finns i de kapitel i brottsbalken som straffbestämmelsen om grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning hänvisar till, dvs. 3, 4, 6 och 12 kap. De brott som det enligt förslaget ska bli straffbart att utsätta ett barn för att bevitna är därför mord, dråp, misshandel, grov misshandel, synnerligen grov misshandel, människorov, olaga frihetsberövande, olaga tvång, grovt olaga tvång, olaga hot, grovt olaga hot, hemfridsbrott, ofredande, våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt övergrepp, grovt sexuellt övergrepp, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, sexuellt ofredande, skadegörelse och grov skadegörelse.

Handläggningen

En förutsättning för straffansvar för det föreslagna bevitnandebrottet är att det brott som barnet har bevitnat är styrkt på det sätt som krävs i brottmål i allmänhet. Det finns därmed ett mycket nära samband mellan grundbrottet och bevitnandebrottet. Enligt regeringens mening bör utgångspunkten därför vara att de två brotten prövas i samma rättegång.

Åtalsregler

Regeringen föreslår att bevitnandebrottet ska höra under allmänt åtal. Det bör inte heller krävas några särskilda villkor för åtal, t.ex. angivelse från målsäganden.

Skyndsamhetskravet i förundersökningskungörelsen

Det föreslagna bevitnandebrottet kommer enligt regeringen normalt att omfattas av skyndsamhetskravet i 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948). Av bestämmelsen framgår bl.a. att en förundersökning där en målsägande vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år ska bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktas mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader.

Brottsbeteckning, gradindelning och straffskala

Regeringen föreslår att det nya brottet ska placeras i 4 kap. brottsbalken och ges beteckningen barnfridsbrott. När det gäller påföljden anser regeringen att straffet, i likhet med vad som gäller för misshandel, ska vara fängelse i högst två år. Om brottet är ringa föreslås att straffet ska vara böter eller fängelse i högst sex månader. Vad som ska bedömas som ringa fall får enligt regeringen avgöras med hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. En utgångspunkt vid bedömningen bör dock vara straffskalan för det brott som bevitnas.

Vidare föreslår regeringen att en särskild straffskala för grovt brott med beteckningen grovt barnfridsbrott ska införas. Straffet ska vara fängelse i minst nio månader och högst fyra år, vilket knyter an till straffskalan för grovt olaga hot. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det enligt förslaget särskilt beaktas om gärningen varit av mycket allvarlig art eller om gärningsmannen visat särskild hänsynslöshet. Skäl att bedöma ett brott som grovt ska enligt regeringen t.ex. anses föreligga om barnet utsätts för att bevitna att en närstående blir utsatt för mycket allvarligt våld. Exempel på när gärningspersonen kan anses ha visat särskild hänsynslöshet är när den bevitnade gärningen har begåtts i syfte att straffa eller förnedra barnet. Frågan om ett brott ska bedömas som grovt ska dock alltid avgöras med beaktande av samtliga omständigheter vid brottet.

De föreslagna straffskalorna innebär att preskriptionstiden för barnfridsbrott blir fem år och vid ringa brott två år. Vid grovt barnfridsbrott blir preskriptionstiden tio år.

Regeringen gör slutligen bedömningen att barnfridsbrottet kommer att kunna ingå i brottet grov fridskränkning utan någon särskild lagstiftningsåtgärd.

Brottsskadeersättning

Enligt 9 § brottsskadelagen (2014:322) kan brottsskadeersättning betalas ut till ett barn som bevittnat ett brott som varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos barnet i hans eller hennes förhållande till en närstående person.

Regeringens förslag om det nya brottet barnfridsbrott innebär att det bevittnande barnet får ställning som målsägande, vilket i sin tur kan medföra en rätt till skadestånd i enlighet med skadeståndslagens bestämmelser. Utifrån omständigheterna i det enskilda fallet kan alltså barnet ha rätt till ersättning från gärningspersonen för person- och sakskada, ren förmögenhetsskada och för den kränkning som brottet inneburit.

Enligt regeringen kan den föreslagna kriminaliseringen medföra att fler utsatta barn upptäcks och får möjlighet att begära ersättning än vad som är fallet i dag. Brottsskadeersättning förutsätter att barnen uppmärksammas under utredningen. Eftersom det inte alltid är fallet finns det barn som bevittnar brott men inte får den ersättning de har rätt till. Genom införandet av ett barnfridsbrott säkerställs enligt regeringen rätten till ersättning.

Vidare gör regeringen bedömningen att skillnaden mellan förutsättningarna för brottsskadeersättning och straffansvar för barnfridsbrott är små. Barn som i dag skulle ha fått brottsskadeersättning efter att ha bevittnat ett brott kommer att ha en större, eller åtminstone motsvarande, möjlighet att i stället kräva och få skadestånd av gärningspersonen vid ett barnfridsbrott. Dessutom menar regeringen att ett större antal barn kan förväntas uppmärksammas och ges möjlighet att kräva ersättning genom införandet av det föreslagna barnfridsbrottet.

Mot denna bakgrund anser regeringen att den särskilda rätt till ersättning i brottsskadelagen som finns för barn som bevittnar brott inte längre behövs och föreslår att den ska upphävas. Med anledning av upphävandet föreslås även vissa följdändringar i samma lag.

Utvidgning av uppdraget som särskild företrädare för barn

Av 1 § lagen om särskild företrädare för barn (1999:997) följer att när en förundersökning har inletts eller återupptagits i fråga om ett brott som kan leda till fängelse och har begåtts mot någon som är under 18 år, ska en särskild företrädare förordnas för barnet om en vårdnadshavare kan misstänkas för brottet. En särskild företrädare ska också förordnas om det kan befaras att en vårdnadshavare på grund av sitt förhållande till den som kan misstänkas för brottet inte kommer att ta till vara barnets rätt. En särskild företrädare ska inte förordnas om det med hänsyn till barnet är obehövligt eller särskilda skäl annars talar mot det. I 2 § samma lag finns bestämmelser om vad som gäller när vårdnadshavarna inte är gifta eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden och sådana omständigheter som anges i 1 § gäller endast en av vårdnadshavarna.

Den särskilda företrädarens uppgifter framgår av 3 § och innefattar att, i stället för barnets vårdnadshavare, som ställföreträdare ta till vara barnets rätt under förundersökningen och i efterföljande rättegång.

Till särskild företrädare får enligt 5 § en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan förordnas. Endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter samt personliga egenskaper är särskilt lämplig för uppdraget får förordnas.

Regeringen föreslår att uppdraget för den som är särskild företrädare för ett barn ska utvidgas till att även omfatta åtgärder som rör verkställighet av skadestånd och ansökan om brottsskadeersättning. Syftet med utvidgningen är framför allt att dessa uppgifter inte ska ankomma på vårdnadshavarna.

I den utredning som ligger till grund för propositionen (SOU 2019:32) föreslås bl.a. att uppdraget för särskilda företrädare för barn bör utvidgas även på så sätt att det i lagen ska anges att det till företrädarens uppgifter hör att hämta barnet till förhör och att inför barnets deltagande i utredningsåtgärder tillse att barnet har den information det behöver för att känna trygghet i situationen samt informera barnet om utfallet av förundersökning och eventuell rättegång.

Regeringen konstaterar att det redan ingår i den särskilda företrädarens uppgift att ta till vara barnets rätt under förundersökningen och i efterföljande rättegång samt bedömer att detta innefattar att se till att barnet har den information det behöver för att känna trygghet samt informera barnet om utfallet av förundersökning och rättegång. Enligt regeringen riskerar dessutom en alltför detaljerad bestämmelse att läsas som uttömmande i fråga om vad företrädaren ska och får göra och föreslår därför inte någon ändring i denna del.

När det gäller förslaget om hämtning till förhör noterar regeringen att frågan togs upp i samband med införandet av lagen om särskild företrädare för barn. Det uttalades då att det inte är möjligt att ge en fullständig behandling av frågor om hur förhör ska genomföras, men att samma regler som annars gäller är tillämpliga. Det uttalades även att den särskilda företrädaren saknar befogenheter att använda tvångsmedel, såsom att hämta barnet, och för att förhör genom den särskilda företrädarens medverkan ska kunna komma till stånd, torde det ofta krävas att det sker i samband med att barnet vistas i daghem, skola eller liknande. Däremot ingår det i den särskilda företrädarens uppgift att ta ställning till om barnet bör genomgå ett förhör (se prop. 1998/99:133 Särskild företrädare för barn s. 28 och 31–32).

Det anförda gör sig enligt regeringens mening alltjämt gällande. Det skulle inte vara en lämplig ordning att lägga en skyldighet på den särskilda företrädaren att alltid ansvara för hämtning av barnet. Det skulle nämligen inte finnas några tvångsmedel att tillgå och det är nödvändigtvis inte alltid till barnets bästa att den särskilda företrädaren, som barnet kanske inte har träffat tidigare, hämtar barnet. Enligt regeringens mening bör det därför, som i dag, i stället vara upp till den särskilda företrädaren för barn att ta ställning till hur

barnet, på det för barnet lämpligaste sättet, ska inställa sig till ett förhör eller annan utredningsåtgärd.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2021 samt att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för ansökningar om brottsskadeersättning till barn som bevittnat ett brott som har begåtts före ikraftträdandet.

Motionerna

Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar våld

I kommittémotion 2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 17 begärs att det bör ske en kriminalisering av fall då barn bevittnar att en närstående utsätter en annan närstående till barnet för våld eller någon annan gärning som skadar tryggheten eller tilliten hos barnet.

I kommittémotion 2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 11 begärs att barn som bevittnat våld i hemmet ska få målsägandestatus. Ett liknande yrkande framställs av Sofia Nilsson (C) i motion 2020/21:585.

I kommittémotion 2020/21:3480 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 25 begärs att barn i rättsprocessen och barn som bevittnat våld i hemmet ska synliggöras.

Avgränsningen av straffansvaret

Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) begär i kommittémotion 2020/21:3986 yrkande 1 att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheten att lägga till risken för att barnet ska bevittna våld som ett rekvisit i barnfridsbrottet.

I kommittémotion 2020/21:3993 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 begärs att upplevelse av misshandel också ska kriminaliseras. Motionärerna menar att barn kan uppleva efterspelet av en misshandel i hemmet i form av blåmärken hos en förälder eller ett syskon, spår av blod eller förstörd inredning utan att ha bevittnat själva gärningen. Utformningen av en sådan lagstiftning behöver utredas.

Straffskalan

I kommittémotion 2020/21:3993 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 begärs att straffet för barnfridsbrott bör höjas. Ett liknande yrkande framställs i kommittémotion 2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Brottsskadeersättning

I kommittémotion 2020/21:3990 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1 begärs att riksdagen ska avslå regeringens förslag till lag om ändring i brottskadelagen. I yrkande 2 begärs att tillämpningen av brottskadeersättning till

barn som bevittnar brott ska utvärderas. Enligt motionärerna är det förhastat att upphäva rätten till brottsskadeersättning som i stället borde behållas som en säkerhetsventil. Huruvida säkerhetsventilen fyller ett syfte kan utvärderas när övriga ändringar genomförts och tillämpats under en period.

Särskild företrädare för barn

I kommittémotion 2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 begärs att den särskilda företrädarens ansvar bör förtydligas så att det direkt i lagtexten framgår att det är den särskilda företrädaren som har det praktiska ansvaret för hämtning av barn till förhör. I yrkande 3 begärs att reglerna om substitution av särskild företrädare för barn bör förtydligas. Motionärerna anför att substitution inte bör godtas om det inte finns synnerliga skäl samt att detta bör framgå av lagen.

Barnombud

Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) begär i kommittémotion 2020/21:3986 yrkande 2 att regeringen bör utreda hur en ny form av barnombud skulle kunna stärka barns rättsliga ställning när barnets vårdnadshavare av något skäl saknar förmåga att uppfylla sina plikter som barnets ställföreträdare. Motionärerna anför att barn som har bevittnat eller utsatts för övergrepp och/eller våld även kan ha ett särskilt behov av att någon utomstående tar hand om deras intressen, t.ex. så att barnet får tillgång till relevant behandling. Det kan även i samband med vårdnadstvister finnas ett behov av att en utomstående tillvaratar barnets intressen.

I kommittémotion 2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5 framförs en liknande begäran.

Övrig information

Byte m.m. av särskild företrädare för barn

En ansökan om byte eller entledigande av en särskild företrädare får enligt 15 § lagen om särskild företrädare göras av barnets vårdnadshavare, den särskilda företrädaren eller av åklagaren. En särskild företrädare får inte entledigas utan att han eller hon har haft tillfälle att yttra sig i ärendet. När det gäller byte av den särskilda företrädaren hänvisas till 26 § andra stycket rätts-hjälpslagen (1996:1619). Där stadgas att byte av biträde får ske efter särskilt tillstånd och bara om det finns särskilda skäl. Om byte av biträde har skett en gång, får nytt byte ske endast om det finns synnerliga skäl.

Det är däremot inte möjligt för den särskilda företrädaren att sätta någon annan i sitt ställe som företrädare för barnet, s.k. substitution. Substitution av ett uppdrag efter rättens tillstånd kan endast ske om det finns uttryckligt lagstöd. Till skillnad mot vad som t.ex. gäller för målsägandebiträde och försvarare finns något sådant inte för särskild företrädare för barn.

Barnombud

I augusti 2020 lämnade utredningen Framtidens socialtjänst sitt slutbetänkande Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). En del av utredningen behandlar ett förtydligt barnrättsperspektiv. I den delen lämnas bl.a. förslag om att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdraget att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud. Betänkandet bereds inom regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 (2018/19:JuU14 s. 72 f.) avstyrkte utskottet flera yrkanden om att barn som bevittnat våld ska behandlas som brottsoffer och synliggöras i rättsprocessen. Enligt utskottet hade ett flertal åtgärder vidtagits, bl.a. genom ändringar i brottsskadelagen och socialtjänstlagen, för att synliggöra barnen och fastslå att dessa är att anse som brottsoffer. Utskottet ansåg därför inte att ett tillkännagivande i frågan var nödvändigt. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2018/19:182). Liknande yrkanden behandlades och avstyrktes av utskottet även i betänkande 2019/20:JuU29 med hänvisning till att regeringen hade tillsatt en utredning som behandlade dessa frågor. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Socialutskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt yrkanden om barnombud som tillvaratar barnets intressen i framförallt ärenden enligt socialtjänstlagen. Till exempel avstyrkte socialutskottet flera yrkanden om barnombud i betänkande 2019/20:SoU9 (förenklat).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns ett behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott. Det har inte framställts några invändningar i sig mot förslaget om att införa ett nytt brott, barnfridsbrott, som straffbelägger att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar i nära relation. Inte heller förslaget att utvidga uppdraget för den som är särskild företrädare för ett barn till att även omfatta åtgärder som rör verkställighet av skadestånd och ansökan om brottsskadeersättning har lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens förslag i dessa delar är ändamålsenligt utformat och att det bör antas. Genom förslaget om barnfridsbrott får motionerna 2020/21:585 (C), 2020/21:3298 (M) yrkande 11 och 2020/21:3480 (KD) yrkande 25 anses i huvudsak tillgodosedda. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

När det gäller den särskilda rätt till brottsskadeersättning som finns för barn som bevittnar brott instämmer utskottet i regeringens bedömning att den inte längre behövs. Det har inte heller framkommit något skäl att behålla rätten till ersättning som en säkerhetsventil på det sätt som motionärerna i motion 2020/21:3990 (SD) yrkandena 1 och 2 efterfrågar, och det är därmed inte

heller aktuellt med en sådan utvärdering som de begär. Av de skäl som anförs i propositionen bör riksdagen i stället anta regeringens lagförslag och avslå motionerna.

Detta innebär att utskottet tillstyrker propositionen i sin helhet. Utskottet återkommer nedan till några av de frågor som tas upp i propositionen.

Som anförts ovan anser utskottet att den avgränsning av straffansvaret som regeringen föreslagit, att ett barn har bevittnat den brottsliga gärningen, är väl avvägd. Utskottet instämmer också i bedömningen att det skulle vara alltför långtgående att låta straffansvaret utsträckas till att omfatta alla former av upplevelser av brottets konsekvenser och även risken för att ett barn kan komma att bevittna ett brott. En förutsättning för att kunna dömas för barnfridsbrott bör därför, som regeringen föreslagit, vara att barnet har sett eller hört åtminstone delar av händelseförloppet. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2020/21:3986 (V) yrkande 1 och 2020/21:3993 (KD) yrkande 2.

Utskottet anser däremot att den föreslagna straffskalan för brottet barnfridsbrott är för låg, särskilt eftersom straffet kan komma att konsumeras av den s.k. mängdrabatten t.ex. i de fall en förälder döms för både misshandel och för att ett barn bevittnat densamma. Straffskalan för barnfridsbrott bör därför skärpas. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2020/21:3993 (KD) yrkande 1 och 2020/21:3999 (M) yrkande 1.

Vad gäller den särskilda företrädarens ansvar för hämtning av barn till förhör anser utskottet i likhet med regeringen att det inte framstår som ändamålsenligt att i detalj reglera den särskilda företrädarens uppgifter bl.a. eftersom en sådan bestämmelse riskerar att läsas som uttömmande. Det bör dessutom åligga den särskilda företrädaren att i varje enskilt fall bedöma på vilket sätt barnet lämpligast ska inställa sig till förhör. Motion 2020/21:3999 yrkande 2 avstyrks därför.

Det framgår av lagen att endast den får förordnas till särskild företrädare för barn som på grund av sina kunskaper och erfarenheter samt personliga egenskaper är särskilt lämplig för uppdraget. Utskottet anser inte att det har framkommit några omständigheter som visar att det finns ett behov av att förtydliga reglerna om substitution av särskild företrädare för barn. Motion 2020/21:3999 (M) yrkande 3 avstyrks därför.

Som framgår ovan föreslås i betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdraget att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud. Betänkandet bereds inom regeringskansliet. Eftersom frågan om barnombud således redan är uppmärksammat anser utskottet att det i nuläget saknas skäl att ta ett sådant initiativ som efterfrågas i motionerna 2020/21:3986 (V) yrkande 2 och 2020/21:3999 (M) yrkande 5.

Reservationer

1. **Brottsskadeersättning till barn som bevittnar brott, punkt 2 (SD)**

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i brottsskadelagen (2014:332),

b) ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2020/21:3990 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt avslår proposition 2020/21:170 punkt 3.

Ställningstagande

Vi anser att det är förhastat att upphäva den särskilda rätten till brottsskadeersättning. Regeringen anför att den särskilda rätten inte längre behövs. Det finns dock remissinstanser som är tveksamma till regeringens bedömning i denna fråga och anser att den nuvarande möjligheten bör behållas som en säkerhetsventil för att garantera att möjligheten till ersättning inte försämras. En sådan ordning är mer lämplig, åtminstone till dess att det är säkerställt att den nya ordningen inte lämnar några luckor. Vi menar därför att regeringens förslag i denna del bör avslås och att nyttjandet av brottsskadeersättning till barn som bevittnar brott bör utvärderas när övriga ändringar genomförts och tillämpats under en period.

2. **Avgränsningen av straffansvaret, punkt 3 (V)**

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2020/21:3986 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1 och bifaller delvis motion

2020/21:3993 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag har viss förståelse för regeringens resonemang om att en avgränsning av det straffbara området är nödvändigt, inte minst utifrån legalitetsprincipen och straffrättens krav på förutsägbarhet. I Nya Zeeland reglerar Domestic Violence Act från 1995 många aspekter av våld i nära relationer. En del av lagstiftningen rör barn som bevittnar våld mot en person som barnet har en nära relation till. Förutom fall där barnet ser eller hör våldet kriminaliseras även fall där det finns en konkret risk för att barnet ska se eller höra våldet. Regeringen uttrycker att det för straffansvar för bevittnandebrottet krävs att gärningspersonen har begått gärningen med uppsåt som måste täcka såväl grundbrottet som att det funnits ett barn som bevittnat gärningen samt att likgiltighetsuppsåt är tillräckligt. Jag vill se över möjligheterna att uttryckligen beakta risken för att barnet ska bevittna våldet även i den svenska lagstiftningen. Regeringen bör därför tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheten att lägga till risken för att barnet ska bevittna våld som ett rekvisit i barnfridsbrottet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3. Avgränsningen av straffansvaret, punkt 3 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3993 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 och
bifaller delvis motion

2020/21:3986 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi delar den kritik som några remissinstanser framför angående att det för straffansvar krävs att barnet ska ha bevittnat våldet. Barn kan uppleva efterspelet av en misshandel i hemmet i form av blåmärken hos en förälder eller ett syskon, spår av blod eller förstörd inredning utan att ha bevittnat själva gärningen. Vi anser att även upplevelse av misshandel ska kriminaliseras. Utformningen av en sådan lagstiftning bör utredas. Det ska ges regeringen till känna.

4. Höjd straffskala, punkt 4 (S, V, L, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3993 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser i likhet med regeringen att de föreslagna straffskalorna för barnfridsbrott av normalgraden och grovt barnfridsbrott är väl avvägda. Straffskalorna motsvarar vad som gäller för dels misshandel, dels grovt olaga hot och ger tillräckliga möjligheter till en differentierad straffmätning. Mot den bakgrunden saknas det enligt vår mening anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande om höjd straffskala.

5. Den särskilda företrädarens ansvar, punkt 5 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

I utredningen som ligger till grund för regeringens förslag (SOU 2019:32) föreslås att reglerna om den särskilda företrädarens uppdrag ska tillföras en formulering om vad uppdraget omfattar, bl.a. att hämta barnet till förhör. Regeringen har dock valt att inte föreslå något sådant förtydligande i lagtexten, bl.a. mot bakgrund av att den särskilda företrädaren inte förfogar över några tvångsmedel för att hämta barnet till förhör.

Vi anser dock att det finns ett behov av att förtydliga vilka praktiska moment som uppdraget normalt sett omfattar. Utredare vid polisen har uppgett att vissa särskilda företrädare vägrar att medverka vid hämtning. Det bör därför

förtydligas i lagtexten att det är den särskilda företrädaren som ska ha det praktiska ansvaret för hämtningen. Det framstår varken som principiellt eller lagtekniskt betänkligt att ge någon ett åliggande i lag som inte är förenat med tvångsbefogenheter. Däremot blir frågan om den särskilda företrädaren har vidtagit vissa åtgärder avgörande för om han eller hon ska anses ha utfört sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt.

6. Barnombud, punkt 7 (M, C, V, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3986 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2 och
2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

I utredningen som ligger till grund för regeringens förslag (SOU 2019:32) föreslås att frågan om att införa en ny form av ombud för barn ska utredas särskilt. Vi delar utredningens bedömning att det finns stora luckor för tillvaratagande av barns rätt utanför det område som omfattas av den särskilda företrädarens uppdrag. Någon utomstående aktör skulle behöva kunna träda in om barnets vårdnadshavare av olika skäl saknar förmåga att uppfylla sina plikter som barnets ställföreträdare, utöver de befogenheter som tillkommer den sociala barnvården med stöd av tvångslagstiftning. Föräldrar som själva har utsatts för våld eller andra brottsliga handlingar kan ha en försämrad förmåga att omhänderta barnens behov av stöd och hjälp. Det är inte heller ovanligt att det utöver våld kan förekomma andra problem i en familj, t.ex. missbruk eller psykisk ohälsa. Barn som har bevittnat, eller för den delen utsatts för, brott kan ha ett särskilt behov av att någon utomstående tar omhand deras intressen. Det kan t.ex. handla om att se till att barns behov av insatser i samband med trauma tillgodoses. Även i samband med infekterade vårdnadstvister kan det finnas behov av att någon utomstående träder in för att tillvarata barnets intressen.

Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdraget att undersöka hur ett barnombud skulle kunna stärka barns rättsliga ställning när vårdnadshavarna saknar förmåga att uppfylla sina plikter som barnets ställföreträdare. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:170 Barn som bevittnar brott:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottskadelagen (2014:322).

Följdmotionerna

2020/21:3986 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheten att lägga till risken för att barnet ska bevittna våld som ett rekvisit i barnfridsbrottet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur en ny form av barnombud skulle kunna stärka barns rättsliga ställning när barnets vårdnadshavare av något skäl saknar förmåga att uppfylla sina plikter som barnets ställföreträdare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3990 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i brottskadelagen (2014:322).
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera tillämpningen av brottskadeersättning till barn som bevittnar brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3993 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda straff och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upplevelse av misshandel också ska kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3999 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för barnfridsbrott bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den särskilda företrädarens ansvar för att medverka vid hämtning av barn till förhör bör förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna om substitution av särskild företrädare för barn bör förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frågan om att införa en ny form av ombud för barn i vissa situationer bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:585 av Sofia Nilsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsbalken ändras så att barn som bevittnar våld mellan närstående vuxna ska betraktas som ett självständigt brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera barnfridsbrott och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge barn som bevittnat våld i hemmet målsägandestatus och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3480 av Michael Anefur m.fl. (KD):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att synliggöra barn i rättsprocessen samt barn som bevittnat våld i hemmet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att det i brottsbalken ska införas en ny paragraf, 4 kap. 3 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.3 §¹

Den som begår en brottslig gärning som utgör

1. mord, dråp, misshandel, grov misshandel eller synnerligen grov misshandel enligt 3 kap. 1, 2, 5 eller 6 §,

2. människorov, olaga frihetsberövande, olaga tvång, grovt olaga hot, hemfridsbrott eller ofredande enligt 4 kap. 1, 2, 4, 5, 6 eller 7 §,

3. våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt övergrepp, grovt sexuellt övergrepp, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn eller sexuellt ofredande enligt 6 kap. 1, 2, 4, 5, 6 eller 10 §,

4. skadegörelse eller grov skadegörelse enligt 12 kap. 1 eller 3 §, eller

5. straffbart försök till brott enligt någon av 1–4

döms, om gärningen har bevittnats av ett barn som är närstående eller tidigare närstående till både gärningsmannen och den som gärningen begås mot, för barnfridsbrott till fängelse i högst två år. Om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

¹ Tidigare 4 kap. 3 § upphävd genom 2004:406.

Om brottet är grovt, döms för grovt barnfridsbrott till fängelse i lägst nio månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om den gärning som har bevittnats har varit av mycket allvarlig art eller om gärningsmannen visat särskild hänsynslöshet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

En särskild företrädare *skall*, i stället för barnets vårdnadshavare, som ställföreträdare ta till vara barnets rätt under förundersökningen och i efterföljande rättegång. Företrädaren får dock inte väcka åtal och får inte heller väcka någon skadeståndstalan utan att ett allmänt åtal har väckts.

Det som i 23 kap. 10 och 11 §§ rättegångsbalken sägs om målsägandebiträdes närvaro vid förhör *skall* tillämpas på den särskilda företrädaren.

En särskild företrädare *ska*, i stället för barnets vårdnadshavare, som ställföreträdare ta till vara barnets rätt under förundersökningen och i efterföljande rättegång *samt vid åtgärder som rör verkställighet av skadestånd och ansökan om brottsskadeersättning*. Företrädaren får dock inte väcka åtal och får inte heller väcka någon skadeståndstalan utan att ett allmänt åtal har väckts.

Det som i 23 kap. 10 och 11 §§ rättegångsbalken sägs om målsägandebiträdes närvaro vid förhör *ska* tillämpas på den särskilda företrädaren.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.

3 Förslag till lag om ändring i brottsskadelagen (2014:322)

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsskadelagen (2014:322)

dels att 9 § ska upphöra att gälla,

dels att 2, 15, 19 och 32 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Brottsskadeersättning betalas om brottet har begåtts i Sverige.

Brottsskadeersättning enligt 4 och 5 §§ betalas även om brottet har begåtts utomlands, om den skadelidande vid tidpunkten för brottet hade hemvist i Sverige.

Brottsskadeersättning enligt 9 § betalas även till ett barn som har bevittnat brott utomlands, om barnet vid tidpunkten för brottet hade hemvist i Sverige.

Brottsskadeersättning enligt 4 och 5 §§ betalas även om brottet har begåtts utomlands, om den skadelidande vid tidpunkten för brottet hade hemvist i Sverige.

15 §

Om allmänt åtal har väckts, ska en ansökan om brottsskadeersättning göras inom tre år från det att dom eller slutligt beslut *vann* laga kraft. Om allmänt åtal inte har väckts men förundersökning inletts, ska en ansökan göras inom tre år från det att förundersökningen lades ned eller beslut fattades i åtalsfrågan. I övriga fall ska en ansökan göras inom tre år från det att brottet begicks.

Om brott har begåtts mot ett barn eller om ett barn har bevittnat brott enligt 9 §, får barnet trots första stycket göra en ansökan fram till den dag han eller hon fyller 21 år.

Om det finns synnerliga skäl, får en ansökan prövas även om den har kommit in för sent.

Om allmänt åtal har väckts, ska en ansökan om brottsskadeersättning göras inom tre år från det att dom eller slutligt beslut *fick* laga kraft. Om allmänt åtal inte har väckts men förundersökning inletts, ska en ansökan göras inom tre år från det att förundersökningen lades ned eller beslut fattades i åtalsfrågan. I övriga fall ska en ansökan göras inom tre år från det att brottet begicks.

Om brott har begåtts mot ett barn, får barnet trots första stycket göra en ansökan fram till den dag han eller hon fyller 21 år.

19 §

I fråga om preskription av ett anspråk på brottsskadeersättning gäller 2 och 3 §§ preskriptionslagen (1981:130). Ett anspråk på brottsskadeersättning ska då anses som en fordran på skadestånd i anledning av brott.

Om brott har begåtts mot ett barn eller om ett barn har bevittnat brott enligt 9 §, preskriberas barnets

Om brott har begåtts mot ett barn, preskriberas barnets anspråk på brottsskadeersättning tidigast den

anspråk på brottsskadeersättning dag han eller hon fyller 21 år.
tidigast den dag han eller hon fyller
21 år.

32 §

Ett anspråk på brottsskadeersättning enligt 4, 5 eller 9 § får inte utmätas för den skadelidandes skuld. Livräntebelopp får dock utmätas enligt 7 kap. utsökningsbalken.

I fråga om förbud mot utmätning sedan brottsskadeersättning enligt 4, 5 eller 9 § har betalats ut tillämpas 5 kap. 7 § andra stycket utsökningsbalken.

Ett anspråk på brottsskadeersättning enligt 4 eller 5 § får inte utmätas för den skadelidandes skuld. Livräntebelopp får dock utmätas enligt 7 kap. utsökningsbalken.

I fråga om förbud mot utmätning sedan brottsskadeersättning enligt 4 eller 5 § har betalats ut tillämpas 5 kap. 7 § andra stycket utsökningsbalken.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ansökningar om brottsskadeersättning till barn som bevittnat ett brott som har begåtts före ikraftträdandet.